

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/211,Niezapomniane-spotkanie-spotkanie-bylych-wiezniarek-Fordonu-z-lat-1945-1956.html>

01.04.2026, 09:47

„Niezapomniane spotkanie” – spotkanie byłych więźniarek Fordonu z lat 1945–1956.

05.02.2004

Dzięki ogromnej życzliwości Dyrektora Zakładu Karnego w Bydgoszczy-Fordonie mjr. Grzegorza Chojnackiego, OBEP IPN w Warszawie wspólnie z telewizją POLSAT, zorganizował 3 lutego 2004 r. spotkanie byłych więźniarek Fordonu z lat 1945–1956.

Do Fordonu przyjechało 10 pań z Warszawy, Gdańska, Szczecina, Bydgoszczy i Kcyni, które wzięły udział w nagraniu filmu o ich pobycie w więzieniu.

Podczas trwających ponad 10 godzin nagrań, ze wzruszeniem opowiadały o miesiącach i latach spędzonych za murami, o koleżankach, które nie doczekały wolności, o przyjaźniach trwających do dnia dzisiejszego, recytowały także wiersze napisane w więzieniu.

Pierwszy transport więźniarek politycznych, skazanych przez sądy wojskowe za działalność niepodległościową, przyjechał do Fordonu w maju 1945 r. (w grupie tej były 4 kobiety z Kielc i 6 z Białegostoku). Za nim przyjechały kolejne. Fordon stał się wówczas centralnym więzieniem dla kobiet skazanych przez sądy komunistyczne w latach terroru stalinowskiego. W nieludzkich warunkach przetrzymywane były wówczas członkinie AK, ROAK, NSZ, NZW, WiN, PSL oraz wielu organizacji młodzieżowych i harcerskich. Według prof. Barbary Otwinowskiej (byłej więźniarki Fordonu), która od kilku lat prowadzi badania nad losami kobiet – więźniów politycznych z lat 1945–1956, nadal nie została odtworzona pełna lista kobiet więzionych w Fordonie. Według niepełnych danych ocenia się, że w latach 1945–1956 przebywało w nim ok. 4 tysięcy kobiet.

Irena Tomalakowa

FORDON

Fordon. Małe miasteczko. Kolej, szosa, rzeka,
resztki mostu, prom, przystań. Lotnisko z daleka.
Za nim lasy i wzgórze. Małych fabryk parę
na wybrzeżu papiernia, tartak, młyny stare
i przetwórnia owoców. Środka miasta bliżej –
poczta. A w rynku – kościół. Wieża, dzwony, krzyże
i zegar – czas zwodzący wskazówką dokoła.
W rynku – sklepy, apteka, straż, milicja, szkoła
i kamieniczek dziesięć – w zielonych, czerwonych
jaskrawią się dachówkach. Z czwartej rynku strony,
z południa – świat zamyka budynek więzienia.
Ozdoba! W ciemnej cegle i szarych kamieniach.

Przed wejściem posterunek. Wkoło grube mury.
Nad murem drut kolczasty wspina się do góry,
a z drutu wyrastają w krąg zwyżki strażnicze
i patrzą – w niebo, w rzekę, w okna kamieniczek

i do wnętrza więzienia: blok czerwony, szary,
administracja, barak, magazynów parę,
bramy, przejścia, podwórze. – Bielizna się suszy
w gospodarczym. Firanka w dyżurce spod gruszy
biała wiewa. Przez furtkę ziemniaki do kuchni
niosą w kotłach. I węgiel. Czyszczą chlewy. Cuchnie! (...)

Atrakcją spotkania byli członkowie Trójmiejskiej Grupy Rekonstrukcji Historycznych, którzy w historycznych mundurach LWP z lat 40. przedstawili inscenizację aresztowania i przesłuchania członkini podziemia niepodległościowego.

Trójmiejska Grupa Rekonstrukcji Historycznych działa od kilku lat, na codzień współpracuje z OBEP IPN w Gdańsku. Członkowie Grupy uczestniczyli w wielu imprezach kulturalnych, historycznych i naukowych, podczas których przedstawiali inscenizacje historyczne m.in. na II Rajdzie Pieszym im. Żołnierzy mjr Zygmunta Szendzielarza „Łupaczki” – Szlakiem Podziemia Niepodległościowego na Kaszubach.

Reżyserowany przez redaktor Małgorzatę Ziętkiewicz film, prezentowany będzie w telewizji POLSAT, 22 lutego br. po godzinie 23.00 w cyklu RAPORT SPECJALNY.

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

